

Μιλитарισμός και εκπαίδευση στις ΗΠΑ

γράφει η ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΓΟΥΝΑΡΗ*

Με αφορμή το περιστατικό ένοπλης βίας στο γυμνάσιο Marjory Stoneman Douglas στο Πάρκλαντ της Φλόριντα, η προβληματική του άρθρου αυτού αναπτύσσεται πάνω σε δύο κεντρικούς άξονες: τη στρατιωτικοποίηση της εκπαίδευσης (μιλιταριστική εκπαίδευση) και την εκπαίδευση για τη στρατιωτικοποίηση (εκπαιδευτικός μιλιταρισμός).

Οι δύο αυτοί άξονες εντάσσονται σε ένα πλαίσιο γενικής στρατιωτικοποίησης της αμερικανικής κοινωνίας αλλά και μιας επιθετικής εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ. Τα σχολεία αποτελούν πλέον αγορές για τη βιομηχανία του πολέμου και της ασφάλειας, καθώς η εκπαίδευση επιχειρηματικοποιείται.

Η στρατιωτικοποίηση της εκπαίδευσης πραγματοποιείται στο όνομα της ασφάλειας και της προστασίας και είναι εξαιρετικά επικερδής για τις εταιρείες που πωλούν «προϊόντα ασφάλειας». Ωστόσο, η συζήτηση για τη στρατιωτικοποίηση της εκπαίδευσης αφορά, στην ουσία, το ρόλο, τους σκοπούς και την αποστολή της δημόσιας εκπαίδευσης που έχει απαξιωθεί και αποσιλωθεί τα τελευταία τριάντα χρόνια μέσα από αλληπάλληλα κύματα νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων.

i * Αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας στο *University of Massachusetts Boston, Η.Π.Α.*

Εισαγωγή

Το περιστατικό μαζικής ένοπλης βίας στο γυμνάσιο Marjory Stoneman Douglas στο Πάρκλαντ της Φλόριντα στις ΗΠΑ επανέφε-

ρε στο προσκήνιο, με έναν τραγικό τρόπο, τόσο τη συζήτηση σχετικά με τη Δεύτερη Τροπολογία του αμερικανικού συντάγματος που αφορά την οπλοφορία, όσο και εκείνη που αφορά τον επαναπροσδιορισμό του δημόσιου σχολείου ως «θεάτρου βίας» και милитарισμού.

Με αφετηρία αυτό το περιστατικό, η ανάλυση του θέματος – милитарισμός και εκπαίδευση στις ΗΠΑ – στο παρόν άρθρο θα κινηθεί πάνω σε δύο κεντρικούς άξονες: τη στρατιωτικοποίηση της εκπαίδευσης (μιλιταριστική εκπαίδευση) και την εκπαίδευση για τη στρατιωτικοποίηση (η εκπαιδευτικός милитарισμός). Οι δύο αυτοί άξονες λειτουργούν στο πλαίσιο τόσο της γενικής στρατιωτικοποίησης της αμερικανικής κοινωνίας και της επιθετικής εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ που συμπεριλαμβάνει στρατιωτικές επεμβάσεις σε 180 χώρες το 2018, αλλά και της εμπορευματοποίησης και επιχειρηματοποίησης της εκπαίδευσης μέσω της στρατιωτικοποίησης, καθώς τα σχολεία αποτελούν πλέον αγορές για τη βιομηχανία του πολέμου και της ασφάλειας.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να κάνω τρεις εισαγωγικές παρατηρήσεις στατιστικού χαρακτήρα:

α. Στο διάστημα 2000-2018, δηλαδή σε πάνω από 17 χρόνια πολέμου σε διάφορα σημεία του πλανήτη, οι ΗΠΑ έχουν χάσει στο πεδίο μάχης 6.929 στρατιώτες. Αν συμπεριληφθούν και οι πολίτες-υπάλληλοι του Υπουργείου Άμυνας που έχουν σκοτωθεί εκτός ΗΠΑ, ο αριθμός αυτός ανέρχεται σε 6.950. Κατά τη διάρκεια των πέντε ετών και τριών μηνών από τη σφαγή της 14ης Δεκεμβρίου 2012 στο σχολείο Sandy Hook στο Νιουτάν του Κονέκτικατ (όταν ο 20χρονος Adam Lanza σκότωσε 20 μαθητές της πρώτης δημοτικού και έξι ενήλικες με τυφέκιο τύπου AR-15) μέχρι και το περιστατικό στο Marjory Stoneman Douglas, περίπου 7.000 παιδιά έχουν χάσει τη ζωή τους από πυροβολισμούς. Αν και ο ακριβής αριθμός δεν είναι σαφής, συναγωνίζεται εκείνων των αμερικανικών στρατιωτικών θανάτων στο εξωτερικό – σε περίοδο όμως μικρότερη κατά 11 χρόνια.

β. Στατιστικά, έχουμε στις ΗΠΑ κατά μέσο όρο ένα θανατηφόρο πυροβολισμό κάθε 60 ώρες.

γ. 119.079 παιδιά και έφηβοι έχουν σκοτωθεί από όπλα από το 1979 οπότε και ξεκίνησε η επίσημη καταγραφή, δηλαδή έχουμε περισσότερους θανάτους παιδιών και νέων στην Αμερική σε σχέση με τους θανάτους Αμερικανών στο πεδίο μάχης στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (55.402) ή στο Βιετνάμ (47.434) ή στον πόλεμο της Κορέας (33.739) ή στον πόλεμο στο Ιράκ (3.517) (Edelman, 2012).

Στο παρόν άρθρο, ο милитарισμός (ή στρατιωτικοποίηση) στην εκπαίδευση αναλύεται τόσο ως ιδεολογία όσο και ως συγκεκριμένη διαδικασία και πρακτική και παρουσιάζονται οι μορφές με τις οποίες συναντάται μέσα στα σχολεία. Ο милитарισμός ως ιδεολογία περιλαμβάνει «μια σύνθετη δέσμη ιδεών που, από κοινού, προωθούν τις στρατιωτικές αξίες τόσο στις στρατιωτικές υποθέσεις όσο και στα ζητήματα των πολιτών και δικαιολογούν τις στρατιωτικές προτεραιότητες και τις στρατιωτικές επιρροές στα πολιτισμικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα» (Enloe, 2007: 11). Η милитарιστική ιδεολογία, σύμφωνα με τη Cynthia Enloe, βασίζεται στις εξής πεποιθήσεις: (α) ότι οι ένοπλες δυνάμεις αποτελούν την απόλυτη λύση των εντάσεων, (β) ότι η ανθρωπίνη φύση είναι επιρρεπής σε συγκρούσεις, (γ) ότι η ύπαρξη εχθρών είναι μια φυσική κατάσταση, (δ) ότι οι ιεραρχικές σχέσεις παράγουν αποτελεσματική δράση, (ε) ότι ένα κράτος χωρίς στρατό είναι αφελές, (ελάχιστο σύγχρονο και οριακά νόμιμο, ε) ότι σε περιόδους κρίσης όσα άτομα είναι θηλυκού γένους χρειάζονται ένοπλα προστασία και τέλος (ζ) ότι σε περιόδους κρίσης οποιοσδήποτε αρνείται να ασκήσει ένοπλη βία θέτει σε κίνδυνο την ιδιότητά του ως ανδρικού προτύπου (Enloe, 2004: 219). Μια κριτική αντίληψη του милитарισμού ως ιδεολογίας απαιτεί «εξέταση όχι μόνο του βαθμού στον οποίο ορισμένα πολιτικά ζητήματα γίνονται στρατιωτικά, αλλά πιο συγκεκριμένα, του τρόπου με τον οποίο η συμμετοχή στον πόλεμο και η στρατιωτική δραστηριότητα γίνεται επιθυμητή μέσω της ιδεολογίας» (Eastwood, 2018: 45). Η στρατιωτικοποίηση είναι, συνεπώς, η κοινωνικοπολιτική διαδικασία η οποία θέτει σε λειτουργία αυτά την ιδεολογία, της

δίνει υλική βάση και τη βοηθά να ριζώσει βαθιά μέσα στο έδαφος μιας κοινωνίας (Epioe, 2004) αλλά και μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης, μιας υπηρεσίας, μιας εθνοτικής ομάδας, ενός διεθνούς οργανισμού ή ενός εκπαιδευτικού θεσμού. Ο μιλιταρισμός είναι εγγενώς ιδεολογικός αφού περιλαμβάνει πάντα μια ιδεολογική νομιμοποίηση της βίας – συμβολικής και υλικής. Υπάρχει μια διαρθρωτική σχέση μεταξύ των στρατιωτικών πρακτικών και των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτές, η οποία λαμβάνει χώρα με την αλληλεπίδραση αυτών των ατόμων ως υποκειμένων που επιθυμούν πολεμική και στρατιωτική δραστηριότητα (Eastwood, 2018).

Εκπαίδευση ως επιβολή και στρατιωτική εκπαίδευση

Η στρατιωτικοποίηση της εκπαίδευσης στην Αμερική δεν είναι νέο φαινόμενο και έχει τεκμηριωθεί μέσα από σημαντικές μελέτες (Allison & Solnit, 2007· Leahey 2010). Ο Ken Saltman, ο οποίος έχει γράψει εκτενώς πάνω στο θέμα (Saltman, 2001, 2003 & 2011· Saltman & Gabbard, 2010), διαχωρίζει ανάμεσα σε αυτό που ονομάζει *εκπαίδευση ως επιβολή* (δηλαδή στρατιωτικοποιημένη εκπαίδευση) και *στρατιωτική εκπαίδευση* (δηλαδή εκπαίδευση για στρατιωτικοποίηση). Και οι δύο τύποι σχολικής στρατιωτικοποίησης μοιράζονται ένα κοινό χαρακτηριστικό: την ανάπτυξη/διεύρυνση του εκπαιδευτικού χώρου ως ειδικής αγοράς για νέα εμπορεύματα, δηλαδή την ανάπτυξη μιας στρατιωτικής σχολικής οικονομίας. Τα σχολεία όχι μόνο «πωλούν» χρόνο και χώρο, αλλά και τα ίδια τα σώματα των μαθητών τους μέσω των πρακτικών στρατολόγησης. Οι ιδιωτικές εταιρείες προσπαθούν εδώ και χρόνια να εισχωρήσουν και να κερδοφορήσουν από τον σχολικό χώρο και χρόνο. Άλλωστε, τα σχολεία αποτελούν τον ιδανικό χώρο για να προωθήσουν τα προϊόντα τους: έχουν ένα αιχμάλωτο κοινό πέντε ημέρες την εβδομάδα για 6-8 ώρες την ημέρα. Στρατός και κέρδος συμβαδίζουν, όπως αποδεικνύεται και από τις

πολυάριθμες στρατιωτικές συμβάσεις έργου που έχουν ως αποτέλεσμα την άνοδο μιας αμυντικής βιομηχανίας με τεράστια κέρδη. Συνεπώς, υπάρχει εμπορευματοποίηση μέσω της στρατιωτικοποίησης και στρατιωτικοποίηση μέσω της εμπορευματοποίησης.

Η εκπαίδευση ως επιβολή

Η εκπαίδευση ως επιβολή αντιλαμβάνεται τη στρατιωτικοποιημένη δημόσια εκπαίδευση ως μέρος της στρατιωτικοποίησης της κοινωνίας των πολιτών, η οποία με τη σειρά της πρέπει να εννοηθεί ως μέρος των ευρύτερων κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών κινήσεων για εταιρική παγκοσμιοποίηση που υποστηρίζεται από το κράτος και που αποσκοπεί στη διάβρωση της δημοκρατικής εξουσίας με την ταυτόχρονη επέκταση και την ενίσχυση της επιχειρηματικού τύπου εξουσίας σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο (Saltman, 2001).

Στο σενάριο της εκπαίδευσης ως επιβολής, τα σχολεία λειτουργούν σαν στρατόπεδα δημιουργώντας μια δυστοπική καθημερινότητα όπου κυριαρχούν ο αυταρχισμός και η πειθαρχία. Οι συνεχιζόμενες τιμωρητικές πρακτικές στην εκπαίδευση στις Ηνωμένες Πολιτείες συγκροτούν ένα στρατιωτικό, αυταρχικό, κατασταλτικό μοντέλο που βασίζεται στις ανάγκες της αγοράς και έχει σταθερές καπιταλιστικές αξίες, όπου οι μαθητές των μικροαστικών στρωμάτων και, ιδιαίτερα της εργατικής τάξης, διδάσκονται υπακοή, συμμόρφωση και κομφορμισμό. Η σταδιακή κατάληψη της εκπαίδευσης, ενός από τα λίγα δημόσια αγαθά που απομένουν, από τον ιδιωτικό τομέα θέτει τις βάσεις για ένα νέο είδος εκπαίδευσης: μιας εκπαίδευσης όπου οι μαθητές έχουν χάσει σε μεγάλο βαθμό την αυτονομία και τον έλεγχο στο σώμα και το μυαλό τους, μιας εκπαίδευσης όπου ως καταναλωτές πληροφοριών μπορούν να εξασφαλίσουν τα προς το ζην πουλώντας τις δεξιότητές τους. Όλο και περισσότερο, τα σχολεία στις φτωχές γειτονίες εκπαιδεύουν τους μαθητές τους στην πειθαρχία χρησιμοποιώντας ένα τυποποιημένο εμπορικό πρόγραμμα

σπουδών που σκοτώνει τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την πνευματική αναζήτηση. Προς αυτή την κατεύθυνση, στο όνομα της πειθαρχίας και της ασφάλειας πολλά σχολεία κυριολεκτικά λειτουργούν σαν φυλακές και, τελικά, η κύρια λειτουργία του σχολείου γίνεται η καταπίεση με βάση τις επιταγές μιας καπιταλιστικής τάξης η οποία είναι βαθιά αυταρχική και βίαιη.

Μετά το μακελειό στο γυμνάσιο Columbine το 1999, δημιουργήθηκε μια νέα αγορά που εξυπηρετεί την «ασφάλεια» στα δημόσια σχολεία της χώρας. Ο Lewis (2003) ονομάζει αυτό το φαινόμενο «μετα-Columbine ανάπτυξη»: εταιρείες τεχνολογιών ασφάλειας οι οποίες μέχρι πρότινος συνεργάζονταν με οργανισμούς που διαχειρίζονται περιοχές υψηλής κυκλοφορίας (όπως, για παράδειγμα, τα αεροδρόμια) στοχεύουν τώρα στα σχολεία ως μια νέα αγορά για τα προϊόντα τους. Τα προϊόντα, τα οποία απευθύνονται πλέον στα σχολεία, συμπεριλαμβάνουν κλειστά συστήματα επιτήρησης, κάμερες, ανιχνευτές μετάλλων, διαφανή σακίδια για μαθητές, ακόμη και αλεξίσφαιρα σακίδια και σημειωματάρια, προϊόντα αυτόματου κλειδώματος του σχολείου και των αιθουσών, εκπαίδευση και σεμινάρια για καθηγητές και μαθητές, «κτι αντιμετώπισης κρίσεων» και προγράμματα αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στο σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν χρήματα για φωτισμένες από τον σχολικό προϋπολογισμό ή αγοράζουν υλικά για το σχολείο με δικά τους χρήματα· όμως, υπάρχει μια παράλληλη στρατιωτικοποιημένη οικονομία που ανθεί πάνω στους χειρότερους εφιάλτες των σχολείων.

Το πρότυπο αυτής της «παιδαγωγικής της επιτήρησης» είναι επίσης εμφανές σε πολλά άλλα παραδείγματα: Τα σχολεία αναπτύσσουν στενότερη συνεργασία με τα τοπικά τμήματα ασφαλείας. Σε ορισμένα σχολεία διαθέτουν κάμερες οι οποίες συνδέονται απευθείας με το τοπικό αστυνομικό τμήμα και μεταδίδουν βίντεο από το σχολείο σε πραγματικό χρόνο. Χαρακτηριστική είναι επίσης η σχολική αρχιτεκτονική που αναπτύχθηκε μετά το Columbine. Ορισμένα σχολεία κατασκευ-

άζονται με βάση ένα «Πανοπτικό» μοντέλο, όπου ο διευθυντής από έναν κεντρικό σημείο (έναν πύργο) μπορεί να έχει οπτική πρόσβαση στο 70% του σχολείου. Στην αρχική ιδέα της φυλακής/Πανοπτικό του Φουκώ, οι φρουροί μπορούν να παρακολουθήσουν τα πάντα κρυμμένοι, αλλά οι κρατούμενοι δεν γνωρίζουν αν παρακολουθούνται και έτσι ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους, υποθέτοντας ότι πάντα παρακολουθούνται (Lewis, 2003). Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τα σχολεία.

Κάποιες σχολικές περιφέρειες συνεργάζονται με τις τοπικές αστυνομικές αρχές, αλλά και ιδιωτικές υπηρεσίες ασφαλείας, για να δημιουργήσουν ένα ποινικό/τιμωρητικό μοντέλο σχολικής εκπαίδευσης, όπου οι μαθητές, ιδιαίτερα οι φτωχοί και έγχρωμοι, αφού υποβάλλονται σε δέσμη τυποποιημένων εξετάσεων, τοποθετούνται πλέον εκτός σχολείου μέσω αποβολής ή αναστολής φοίτησης και, στη χειρότερη περίπτωση, συλλαμβάνονται.

Στρατιωτική εκπαίδευση

Θα περάσω τώρα στην εξέταση του δεύτερου τύπου στρατιωτικοποίησης, στη *στρατιωτική εκπαίδευση*, δηλαδή στις ρητές προσπάθειες για επέκταση και νομιμοποίηση της στρατιωτικής εκπαίδευσης μέσα στο δημόσιο σχολείο. Αυτές οι προσπάθειες ενσαρκώνονται στα παρακάτω παραδείγματα: στο Κέντρο Εκπαίδευσης Νέων Εφέδρων (JROTC: The Junior Reserve Officers' Training Corps) που είναι κέντρο στρατολόγησης το οποίο στεγάζεται μέσα στα σχολεία και αριθμεί 310.000 συμμετέχοντες-μαθητές λυκείου κάθε χρόνο και 1.700 μαθητές 6ης δημοτικού και γυμνασίου, στο πρόγραμμα «Από Στρατιώτες, Δάσκαλοι» (που διορίζει απόστρατους ως εκπαιδευτικούς στα σχολεία), στην πρακτική προσλήψεων υψηλόβαθμων στρατιωτικών ως επιθεωρητών ή διευθυντών σχολείων, στο κίνημα της στρατιωτικής στολής (οι μαθητές οι οποίοι έχουν ήδη στρατολογηθεί φορούν στολή παραλλαγής στο σχολείο), στην ύπαρξη δημόσιων σχολείων όπως αυτό της Lockheed Martin στην Georgia, αλλά και στην ανάπτυξη του μεγαλύτερου διαδικτυακού εκπαιδευτικού

προγράμματος παγκοσμίως στο στρατό ως εργαλείου στρατολόγησης (Saltman, 2001). Αν προστεθούν σε όλα αυτά η μετατροπή δημόσιων σχολείων σε ιδιωτικοποιημένα στρατιωτικά ανάδοχα σχολεία επιλογής (military charter schools), η ενσωμάτωση στρατιωτικών αξιών και πρακτικών στο αναλυτικό πρόγραμμα και η ενισχυμένη παρουσία υψηλόβαθμων στρατιωτικών στο σχολικό χώρο, μιλάμε σίγουρα για έναν νέο τύπο σχολείου στρατιωτικής εκπαίδευσης, προθάλαμο της στρατολόγησης στον μισθοφορικό αμερικανικό στρατό. Στο πλαίσιο αυτών των θεσμικών ρυθμίσεων στην εκπαίδευση, ο στρατός διαμορφώνει την καθημερινή ζωή στα δημόσια σχολεία των ΗΠΑ, ειδικά σε εκείνα που φοιτούν φτωχοί νέοι της εργατικής τάξης ή έγχρωμοι μαθητές σε αγροτικές και αστικές κοινότητες.

Οι πολιτικές και πρακτικές στρατιωτικοποίησης νομιμοποιούνται μέσα από την επίσημη νομοθεσία του αμερικανικού κράτους. Για παράδειγμα, η εκπαιδευτική νομοθεσία του 2001 γνωστή ως No Child Left Behind (NCLB, [Κανένα παιδί να μη μείνει πίσω]), η οποία εγκρίθηκε με την υποστήριξη ρεπουμπλικάνων και δημοκρατικών, περιλάμβανε την παράγραφο 9528 για την αύξηση της πρόσβασης των στρατολόγων σε μαθητές και σχολεία, στο πλαίσιο μιας γενικής πολιτικής του στρατού για την αύξηση των στρατιωτών στις τάξεις του. Η παράγραφος 9528 ήταν μια ελάχιστα γνωστή διάταξη στο πλαίσιο της νομοθεσίας NCLB που επέβαλε προϋποθέσεις σχετικά με την παροχή προσωπικών δεδομένων των μαθητών σε στρατολογικούς φορείς. Σύμφωνα με το νόμο, όλες οι σχολικές περιφέρειες οι οποίες λαμβάνουν κάποια ομοσπονδιακή χρηματοδότηση πρέπει να παρέχουν στους στρατολόγους πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα των μαθητών του γυμνασίου (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμό τηλεφώνου), διαφορετικά αντιμετωπίζουν πιθανή απώλεια της χρηματοδότησης. Οι γονείς, από την άλλη πλευρά, έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν γραπτώς από το σχολείο να μη δοθούν τα προσωπικά δεδομένα του παιδιού τους στο στρατό, αλλά η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων αγνοεί τα

δικαιώματά τους ή τις διαδικασίες για την εξαίρεσή τους.

Ο στρατός της αυτοκρατορίας των ΗΠΑ χρειάζεται συνεχή τροφοδότηση στο στρατιωτικό του δυναμικό για να διατηρήσει και να επιβάλει την ιμπεριαλιστική του κυριαρχία σε παγκόσμια κλίμακα. Η «στρατολόγηση Αφροαμερικανών και Λατίνων για τη συντήρηση των πολέμων [των ΗΠΑ] είναι μια καλά υπολογισμένη στρατηγική ώστε να συνεχίσει να αυξάνεται η στρατιωτική τους δύναμη αποφεύγοντας έτσι τη μαζική αντίδραση που θα προκαλούσε μια επιστράτευση» (Furumoto, 2005: 208).

Αν η στρατολόγηση μέσα από τα δημόσια σχολεία φαντάζει ακραία πρακτική, η εφαρμογή προγραμμάτων εσωτερικής ασφάλειας (Homeland Security Programs) από τις οικείες κυβερνητικές υπηρεσίες στα ίδια σχολεία είναι βγαλμένη από σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Η εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών γίνεται σε μια προσπάθεια «να βελτιωθούν οι ακαδημαϊκές επιδόσεις με την προετοιμασία των φτωχών μαθητών, αυτών που ανήκουν στην εργατική τάξη και των έγχρωμων μαθητών για μια θέση στις υπηρεσίες εθνικής ασφάλειας» (Miller, 2014: 65). Για παράδειγμα, μέσα από στρατηγικές συνεργασίες με την εθνική βιομηχανία ασφάλειας και τους επίσημους στρατιωτικούς θεσμούς, το σχολείο Milton στην ευρύτερη περιοχή της Ουάσιγκτον υλοποίησε ένα αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο εκπαίδευε τους μαθητές ως «πεζικάριους» που υπηρετούν σε μακρινά θέατρα πολέμου, υπερασπιζόμενοι τις αμερικανικές συνοριακές περιοχές και ως τεχνικούς της Εθνικής Υπηρεσίας Ασφάλειας (NSA), οι οποίοι παρακολουθούν τις επικοινωνίες στον κυβερνοχώρο παγκοσμίως. Το πρόγραμμα Homeland Security του σχολείου Milton προετοιμάζει τους μαθητές για τις πολλαπλές παραλλαγές του παγκόσμιου πολέμου κατά της τρομοκρατίας. Αντίστοιχα προγράμματα, που αναφέρονται στη βιβλιογραφία, περιλαμβάνουν ένα Πρόγραμμα Νεολαίας για τα Τελωνεία και την Προστασία των Συνόρων των ΗΠΑ: «σε ηλικία 14-21 ετών, οι “Εξερευνητές” μαθαίνουν για τα σύνορα, την υπηκοότητα, την ιστορία της Υπηρεσίας Τελωνείων και

Προστασίας των Συνόρων (CBP: Customs and Border Protection), καθώς και λίγο από τη νομοθεσία για τη μετανάστευση» μέσω πρακτικών προσομιώσεων (Miller, 2014: 65). Επιπλέον, οι Εξερευνητές απαντούν σε «εισβολείς», «αλλοδαπούς χωρίς έγγραφα» και σε άλλους οι οποίοι ενδέχεται να περάσουν παράνομα τα σύνορα. Σε ένα σημείο ελέγχου στο Νέο Μεξικό που χρησιμοποιείται για την επαλήθευση της υπηκοότητας των ταξιδιωτών, ο Εξερευνητής παίζει με ένα από τα είδη εξοπλισμού όπως «σκύλοι και εξοπλισμός επιτήρησης» τα οποία χρησιμοποιεί η CBP.

Η στρατιωτική εκπαίδευση αντανακλά την κατάληψη του σχολικού αναλυτικού προγράμματος από το στρατό, την Υπηρεσία Εσωτερικής Ασφάλειας, τη Συνοριοφυλακή και άλλες οργανώσεις επιβολής του νόμου, με στόχο να εκπαιδεύσουν τους μαθητές για μια καριέρα σε έναν από τους αντίστοιχους οργανισμούς τους. Είναι απόλυτα ακριβές να μιλάμε εδώ για έναν αγωγό σχολείου-στρατού.

Μαζική ένοπλη βία στο αμερικανικό σχολείο και η «διαδικασία ασφαλούς λειτουργίας» στην εκπαίδευση

Πάρκλαντ, Φλόριντα, 14 Φεβρουαρίου 2018, ακριβώς στις 14.19, ένας πρώην μαθητής μπαίνει στο γυμνάσιο Marjory Stoneman Douglas και, αφού ενεργοποιεί το συναγερμό πυρκαγιάς που είναι έναυσμα για την εκκένωση του κτιρίου για 3.000 μαθητές και προσωπικό, εισέρχεται στις αίθουσες διδασκαλίας πυροβολώντας αδιάκριτα. Το όπλο του: ένα AR-15, διαμετρήματος 223 γνωστό ως «όπλο επιλογής» για τους «σκοπευτές σχολείων» στις ΗΠΑ. Όπως υποστηρίζει σε ανοικτή του επιστολή ένας βετεράνος του αμερικανικού στρατού: «Το AR-15 έχει κατασκευαστεί για το σύγχρονο μαζικό σκοπευτή-δολοφόνο. Δεν είναι ένα τουφέκι κυνηγιού ή ένα όπλο για σκοποβολή. Πρόκειται για ένα όπλο που σκοτώνει ανθρώπους». Ο απολογισμός στο σχολείο Stoneman

Douglas: δεκαεπτά νεκροί. Πρόκειται για το 17ο επεισόδιο το οποίο εμπεριέχει τη χρήση όπλου σε σχολικό χώρο από την αρχή του 2018 και σίγουρα όχι και το τελευταίο.

Το γυμνάσιο Stoneman Douglas, δέκα μέρες μετά το τραγικό συμβάν, σε επιστολή που απευθύνει στους γονείς καταγράφει τα εξής μέτρα προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της ασφάλειας του σχολείου:

- ▶ Αύξηση της αστυνομικής παρουσίας στον σχολικό χώρο.
- ▶ Επιπρόσθετες θέσεις απασχόλησης για προσωπικό ασφάλειας.
- ▶ Χρήση διαφανών σακιδίων από τους μαθητές. Οποιοδήποτε άλλο τύπου σακίδια θα απαγορεύονται. Στους μαθητές του Marjory Stoneman θα παρέχονται τέτοια διαφανή σακίδια χωρίς επιβάρυνση (συνεπώς κάποια εταιρεία παραγωγής τέτοιων σακιδίων ήδη μετράει κέρδη από την τραγωδία).
- ▶ Οι μαθητές, οι δάσκαλοι και το προσωπικό θα πρέπει να φέρουν τη σχολική τους ταυτότητα όλες τις ώρες.
- ▶ Δημιουργία μιας μόνο ενιαίας εισόδου στο σχολείο για τους μαθητές και το προσωπικό στην οποία θα εγκατασταθούν ανιχνευτές μετάλλων, καθώς και εγκατάσταση συστημάτων περίφραξης και σύστημα ελέγχου θυρών.
- ▶ Ενίσχυση όλων των πρωτοκόλλων ασφαλείας για τις συνθήκες δραστηριότητες του σχολείου: οι σχολικές αίθουσες θα παραμένουν κλειδωμένες καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, οι εξωτερικές πόρτες και πύλες κλειδώνονται και ασφαλιζονται, μαθητές, δάσκαλοι και προσωπικό πρέπει να βρίσκονται σε συνεχή εγρήγορση όλη την ημέρα και τακτική εκτέλεση ασκήσεων ετοιμότητας για ολόκληρο το σχολείο.
- ▶ Αναβάθμιση των καμερών του σχολείου ώστε να υπάρχει επιτήρηση όλων των χώρων σε πραγματικό χρόνο.

Ασφαλώς όλα αυτά τα μέτρα αντιμετωπίζουν (ή, υποθετικά, προλαμβάνουν) το σύμπτωμα, αλλά δεν αγγίζουν τη ρίζα του προβλήματος. Ο Βίκτωρας Ουγκώ είχε γράψει την περίφημη φράση «όπου ανοίγει ένα σχολείο, κλείνει μια φυλακή».

Ωστόσο, εδώ έχουμε την περίπτωση ενός σχολείου που κυριολεκτικά μετατρέπεται σε φυλακή. Η απάντηση στη βία των όπλων είναι να μετατραπεί το σχολείο σε φυλακή υψηλής ασφαλείας.

Ο λόγος της ασφάλειας

Η αντίδραση του γυμνασίου Stoneman Douglas στο περιστατικό μαζικής βίας αναδεικνύει ένα άλλο κεντρικό ζήτημα στην ανάλυση της στρατιωτικοποίησης της εκπαίδευσης: αυτό της «ασφάλειας». Η στρατιωτικοποίηση των σχολείων συχνά αναλύεται στο πλαίσιο της «διαδικασίας ασφαλούς λειτουργίας του σχολείου» (school securitization), δηλαδή γύρω από το λόγο μιας συνεχούς διαδικασίας ασφάλειας. Στο όνομα αυτού του λόγου, στόχος των σχολείων είναι να θωρακιστούν από εξωτερικούς εισβολείς, πρώην και νυν «επικίνδυνους» μαθητές, από απειθάρχες μαθητικές συμπεριφορές και γενικά από οτιδήποτε απρόβλεπτο. Το απρόβλεπτο δεν έχει θέση στην παιδαγωγική διαδικασία. Οι μαθητές καθίστανται συνήθεις ύποπτοι αλλά και θύματα ταυτόχρονα. Όπως υποστηρίζει ο Lewis, «η γενικότερη ταύτιση της ασφάλειας με την επιτήρηση και της προστασίας με τον милитарισμό, είναι αναπόσπαστο κομμάτι μιας νεοσυντηρητικής και νεοφιλελεύθερης ατζέντας, στη βάση της οποίας αναιρούνται οι πολιτικές ελευθερίες και επεκτείνονται οι πειθαρχικοί μηχανισμοί του αστυνομικού κράτους» (2003).

Η χρήση του όρου «διαδικασία ασφαλούς λειτουργίας του σχολείου» (school securitization) στη βιβλιογραφία αφαιρεί την πρωταρχικότητα του στρατού η οποία είναι συνηθισμένη με τον όρο «στρατιωτικοποίηση» και αναγνωρίζει τους «πολλαπλούς παράγοντες, τους χώρους και τις κλίμακες που λειτουργούν προς την κατεύθυνση της ασφάλειας της κοινωνίας προστατεύοντας τόσο τα υλικά σύνορα όσο και τα όρια του λόγου» (Nguyen, 2017: 6). Η νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση υποτάσσει το μαθητή «σε διαδικασία ασφάλειας» με την ταυτόχρονη «διάλυση εκείνης της αναγκαίας ασφάλειας που παρέχει η κρατική πρόνοια στα παιδιά», την

αδίστακτη «πειθαρχική ασφάλεια» όπως τις πολιτικές μηδενικής ανοχής, την εμπορευματοποίηση και την εντατικοποίηση της στρατιωτικής εκπαίδευσης (Saltman, 2003 στο Nguyen, 2017: 7).

Έτσι, η αντικατάσταση του όρου στρατιωτικοποίηση με αυτόν της «διαδικασίας ασφαλούς λειτουργίας» (securitization) διευρύνει το πεδίο ανάλυσης και «αντιπροσωπεύει τους πολυποικίλους τρόπους με τους οποίους συγκροτούνται τα σχολεία για την παραγωγή βίας πέραν (αλλά συμπεριλαμβανομένων και) των θεσμικών διακανονισμών με τον επίσημο στρατιωτικό μηχανισμό» (Nguyen, 2017: 7). Ο όρος «διαδικασία ασφαλούς λειτουργίας» εμπεριέχει τις υλικές πρακτικές λόγου που σχετίζονται με τη μετατροπή των σχολείων σε στρατόπεδα ή φυλακές και συνεισφέρει στην ανάπτυξη μιας πολυεπίπεδης κατανόησης των τρόπων με τους οποίους λειτουργεί ο καπιταλισμός σε αυτούς τους πολλαπλούς τόπους.

Ψυχιατρικοποίηση της σχολικής βίας

Η ασφάλεια ως λόγος εξυπηρετεί τα συμφέροντα της νεοσυντηρητικής και νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας, εμποδίζοντας την κατανόηση του αλληλένδετου χαρακτήρα της σχολικής βίας και των ευρύτερων κοινωνικοοικονομικών και πολιτικών αντιφάσεων στην αμερικανική κοινωνία. Η σχολική βία ψυχιατρικοποιείται και η ευθύνη μετατίθεται στις ατομικές αποκλίσεις. Η έννοια της ασφάλειας προτάσσει την εξατομικευμένη αντιμετώπιση συγκεκριμένων ψυχολογικών «ανωμαλιών» που θα αποτρέψουν την περαιτέρω βία και όχι κάποιοι κοινωνικό, οικονομικό ή πολιτικό μετασχηματισμό. Έτσι, «η ασφάλεια των σχολείων, όπως ορίζεται από τα συμφέροντα του νεοφιλελεύθερου και νεοσυντηρητικού συνασπισμού, αποτρέπει δασκάλους, γονείς και μαθητές από την αναζήτηση πιθανών διασυνδέσεων μεταξύ των αντικειμενικών κοινωνικών σχέσεων/εντάσεων και της έκρηξης της σχολικής βίας» (Lewis, 2003: 350).

Τα σχολεία, από την άλλη πλευρά, στο πλαίσιο της στρατιωτικοποίησης και της

«διαδικασίας ασφαλούς λειτουργίας» αναδεικνύονται σε ιδανικούς χώρους εμπορευματοποίησης. Στρατός και κέρδος συμβαδίζουν, όπως αποδεικνύεται και από τις πολυάριθμες στρατιωτικές συμβάσεις που έχουν ως αποτέλεσμα την άνοδο μιας αμυντικής βιομηχανίας με τεράστια κέρδη και χώρο για ανάπτυξη νέων προϊόντων πολέμου. Πριν από το Columbine, η εργαλειακού τύπου εκπαίδευση υποστηριζόταν από τα τυποποιημένα προγράμματα σπουδών, τις εξετάσεις υψηλής απόδοσης, την παρακολούθηση προόδου των μαθητών και τις πολιτικές μηδενικής ανοχής. Μετά το Columbine, η «εργαλειοθήκη» εμπλουτίστηκε με τεχνολογίες επιτήρησης και ελέγχου, ψυχολογικά προφίλ και ασκήσεις ετοιμότητας, αναδεικνύοντας το σχολείο σε έναν από τους «πιο αποδοτικούς και παραγωγικούς μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου» (Lewis, 2003: 347).

Η εξατομίκευση των κοινωνικών προβλημάτων στο καπιταλιστικό σύστημα είναι μια γνωστή στρατηγική (αρκεί να σκεφτεί κανείς το παράδειγμα της «σχολικής αποτυχίας» που θεωρείται ατομικό πρόβλημα του μαθητή και όχι απόρροια ενός βαθιά ταξικού και φυλετικού συστήματος). Ο στόχος είναι να αποφευχθεί η σύνδεση των ιδιωτικών προβλημάτων με τα δημόσια ζητήματα. Πρόσφατα, η Αμερικανίδα υπουργός Παιδείας Betsy DeVos, σε συνέντευξή της στη Lesley Stahl για την εκπομπή «60 λεπτά», ανέδειξε αυτή την ιδεολογία σε θεμέλιο λίθο του οράματός της για την αμερικανική εκπαίδευση. Η DeVos ισχυρίστηκε ότι «θα έπρεπε να χρηματοδοτούμε και να επενδύουμε στο μεμονωμένο μαθητή ατομικά και όχι στο σχολείο – όχι στα σχολικά κτίρια, ούτε σε ιδρύματα, ούτε σε συστήματα». Όταν η DeVos ρωτήθηκε για τις δυσανάλογες τιμωρίες που δέχονται τα μαύρα παιδιά στο σχολείο σε σύγκριση με τα λευκά, ισχυρίστηκε ότι «όλο αυτό το θέμα επιστρέφει πίσω στην ιδέα του μεμονωμένου παιδιού.» Ο βασικός στόχος στην ατζέντα της DeVos είναι ασφαλώς τα ανάδοχα σχολεία (charter schools) τα οποία ανακατευθύνουν δημόσιο χρήμα σε ιδιωτικά σχολεία, και άρα η κατασκευή του «μεμονωμένου

μαθητή» ταιριάζει απόλυτα σε αυτό το πρόγραμμα στο οποίο το κράτος επενδύει στο άτομο.

Η ιδεολογία και η πρακτική της εξατομίκευσης των κοινωνικών θεμάτων απεικονίζονται, περαιτέρω, στην κατανόηση του προβλήματος της ένοπλης βίας ως ατομικής παθολογίας ή ως θέματος ψυχικής υγείας και όχι ως συστημικό πρόβλημα με βαθιές ρίζες στον καπιταλισμό. Για παράδειγμα, μετά το Columbine, το FBI δημοσίευσε ένα ψυχολογικό προφίλ με τίτλο «Ο μαζικός σκοπευτής-δολοφόνος του σχολείου: μια προσέγγιση αξιολόγησης της απειλής» (The School-Shooter: A Threat Assessment Perspective), το οποίο επικεντρώνεται στην ατομική παθολογία, τα συγκεκριμένα ψυχολογικά χαρακτηριστικά και τις κοινωνικές συμπεριφορές ενός δυνητικού σχολικού σκοπευτή/μαζικού δολοφόνου.

Σύμφωνα με τη Laura Jaffee, «ο κυρίαρχος λόγος γύρω από την ασφάλεια του σχολείου βασίζεται στην ιδέα ότι η ψυχική ασθένεια υπάρχει εν κενώ. Η ψυχική ασθένεια γίνεται η εξήγηση για τη βία που ασκείται στα σχολεία, αποκρύπτοντας το γεγονός ότι το κράτος είναι ο πρωταρχικός υποκινητής της σχολικής βίας. Κατά συνέπεια, οι προτάσεις πολιτικής/νόμων επικεντρώνονται στον καλύτερο έλεγχο της κατοχής πυροβόλων όπλων, στους περισσότερους αστυνομικούς στα σχολεία και στην παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας με προτεραιότητα τον εντοπισμό προβληματικών ατόμων και τον αποκλεισμό τους από την πρόσβαση σε όπλα» (Jaffee, 2018). Αυτή η αφήγηση έχει ως αποτέλεσμα την παθολογικοποίηση των μεμονωμένων μαθητών και περιορίζει τη δυνατότητα κατανόησης της σχολικής ασφάλειας ως διαλεκτικά συναρτώμενης με την υλική και συμβολική βία του καπιταλιστικού συστήματος, όπως αυτή εκφράζεται στη φτώχεια, την ανεργία, την έλλειψη ασφάλειας υγείας, την αποψίλωση του κοινωνικού κράτους, τις φυλετικές διακρίσεις. Η ίδια αφήγηση αποκρύπτει τις αδιανόητες βαρβαρότητες που έχει πραγματοποιήσει η αμερικανική αυτοκρατορία μέσω της εξωτερικής της πολιτικής και των στρατιωτικών της επιχειρήσεων ανά τον κόσμο.

Ενάντια σε μια παιδαγωγική της επιτήρησης, για μια δημόσια εκπαίδευση

Ιστορικά, η δημόσια εκπαίδευση στις ΗΠΑ είχε ως σκοπό να λειτουργήσει ως μέσο ομογενοποίησης, κοινωνικού και πολιτισμικού ελέγχου, τυποποίησης και εξάλειψης της ποικιλομορφίας και της διαφορετικότητας. Σκοπός της σχολικής φοίτησης στα μεγάλα αστικά κέντρα ήταν να λειτουργήσει το σχολείο ως οργανισμός ομαλοποίησης, καθώς και ως φίλτρο για τη διαίρεση του εργατικού δυναμικού και την κοινωνική διαστρωμάτωση. Τα δημόσια σχολεία αποτελούσαν μια λύση απέναντι στις αναταραχές και τους κλυδωνισμούς που χαρακτήρισαν την ύστερη δεκαετία του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα, όταν το εργοστάσιο αντικατέστησε το αγρόκτημα και ο πληθυσμός στις αγροτικές περιοχές αιμορραγούσε προς τους νεοσύστατους αστικούς θύλακες. Τα σχολεία θα γίνονταν όργανα ελέγχου και κοινωνικοποίησης, μετατρέποντας ένα δυνητικά ενοχλητικό πληθυσμό σε παραγωγικούς, νομοταγείς πολίτες (Fuentes, 2011). Ο φόβος για κοινωνικές αναταραχές και την έκρηξη του εγκλήματος, αλλά και τα υψηλά ιδεώδη για τη σφυρηλάτηση ενός μορφωμένου πολίτη βρέθηκαν στο κέντρο της προσπάθειας δημιουργίας των δημόσιων σχολείων. Συνεπώς, το δημόσιο σχολείο ιστορικά αποτέλεσε χώρο περιορισμού, επιτήρησης και ελέγχου.

Στο παρόν εμπορευματοποιημένο πλαίσιο της καπιταλιστικής εκπαίδευσης, τα σχολεία υπηρετούν έναν διττό ρόλο: από τη μια, ως «θέατρα» πειθαρχίας και βίας χρησιμοποιούν την ασφάλεια «ως μια μορφή διακυβέρνησης που ασκείται με στόχο τον έλεγχο των μαθητικών σωμάτων, αλλά και ως μια υλική πραγματικότητα αγκιστρωμένη στη συμβολική και συστημική βία την οποία αντιμετωπίζουν καθημερινά οι μαθητές σε εγκαταλελειμμένα και αστυνομικροκρατούμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα» (Means στο Nguyen, 2017: 6). Από την άλλη, τα σχολεία αποτελούν χώρο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με την παρέι-σφρηση της στρατιωτικής βιομηχανίας σε

όλες της πτυχές της σχολικής ζωής. Και στις δύο αυτές μορφές, το σχολείο κοινωνικοποιεί τους μαθητές στο λόγο και τις πρακτικές του милитарισμού. Ο милитарισμός ως επιβολή και ως στρατιωτική εκπαίδευση αποτελεί μια σημαντική μορφή «δημόσιας παιδαγωγικής», αφού ομαλοποιεί και νομιμοποιεί υπάρχουσες μορφές εξουσίας, αναπαράγει την ιεραρχία, την πειθαρχία, τη βία και άλλες αξίες που εμπεριέχονται στη милитарιστική ιδεολογία. Χρησιμοποιείται για να διεξαχθεί ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος στο εξωτερικό και για την καταπίεση της εργατικής τάξης στο εσωτερικό. Επενδύει σε θέματα βίας και στρατιωτικής κουλτούρας ως κύριους τρόπους διαπαιδαγώγησης, οι οποίοι και προσελκύνουν εμπορικό κέρδος. Στον αντίποδα του милитарισμού ως δημόσιας παιδαγωγικής βρίσκεται ένας άλλος τύπος δημόσιας παιδαγωγικής τον οποίο θα αναλύσω παρακάτω.

Το περιστατικό μαζικής βίας στο γυμνάσιο Stoneman Douglas, εκτός από τη σκοτεινή του πλευρά και την ανάδειξη, για μία ακόμα φορά, του προβλήματος της οπλοφορίας και του милитарισμού, αποτέλεσε έναυσμα για μια σημαντική και ουσιαστική συζήτηση γύρω από το ρόλο και τους σκοπούς του δημόσιου σχολείου στην Αμερική, αλλά και το ρόλο των εκπαιδευτικών. Πολλοί εκπαιδευτικοί εμπνεύστηκαν από τη μαζικότητα του μαθητικού κινήματος «#ποτέξανά» (#NeverAgain) ενάντια στην οπλοφορία και ένα κύμα ριζοσπαστικών κινητοποιήσεων των εκπαιδευτικών συγκρόνησε ολόκληρη τη χώρα. Ξεκινώντας από τη Δυτική Βιρτζίνια και τη νικηφόρα απεργία δύο εβδομάδων, εκατοντάδες εκπαιδευτικοί βγήκαν στους δρόμους στην Αριζόνα, αλλά και στο Νέο Μεξικό και στην Αλάσκα. Στο Κεντάκι μια μαζικότερη κινητοποίηση ξεκίνησε από τους τοπικούς συλλόγους εκπαιδευτικών, ενώ σε πολιτείες όπως η Οκλαχόμα ριζοσπαστικές ομάδες εκτός συνδικάτου πρωτοστατούν στις μαζικότερες κινητοποιήσεις την ώρα που τα ίδια τους τα συνδικάτα είναι έτοιμα να συνθηκολογήσουν. Και ενώ τα ΜΜΕ παρουσιάζουν ως κεντρικό επίδικο αυτών των κινητοποιήσεων την αύξηση των μισθών και τις κοινωνικές παροχές για τους εκπαιδευτικούς (ασφάλεια υγείας, συνταξιοδότηση), ο πραγματικός αγώνας διεξά-

γεται για μια ουσιαστική δημόσια εκπαίδευση. Μια δημόσια εκπαίδευση που έχει γίνει αγνώριστη από τα πολλαπλά κύματα νεοφιλελεύθερης «μεταρρύθμισης» τα τελευταία είκοσι χρόνια. Τόσο ο σκοπός όσο και η φύση του σχολείου έχουν επαναπροσδιοριστεί προς ένα επιχειρηματικό μοντέλο, στο οποίο θριαμβεύουν οι αξίες της αγοράς στον αγώνα της σχολικής καθημερινότητας, μια πραγματικότητα όπου η αγορά είναι εκείνη που υπαγορεύει τις αξίες της στην κοινωνία. Ο καπιταλισμός στη νεοφιλελεύθερη εκδοχή του θέτει ως προτεραιότητα μια διαφορετικού τύπου εκπαίδευση, η οποία αποσκοπεί στη μηχανοποίηση, στην αυτοματοποίηση και στην ποσοτικοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, επιβάλλοντας ένα νέο καθεστώς καταπίεσης. Η νεοφιλελεύθερη λαίλαπα έχει μετατρέψει την εκπαίδευση σε μια μηχανική διαδικασία προετοιμασίας για την κατάκτηση μιας θέσης στην αγορά εργασίας.

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της δημόσιας εκπαίδευσης για την οποία παλεύουν οι Αμερικανοί εκπαιδευτικοί; Η απάντηση βρίσκεται και πάλι στο γυμνάσιο Stoneman Douglas. Μετά το περιστατικό βίας, ήταν εντυπωσιακή η αντίδραση των μαθητών του σχολείου και έκανε ιδιαίτερη αίσθηση ο λόγος που χρησιμοποίησαν στις συγκεντρώσεις, στις δημόσιες παρουσίες τους και στις συνεντεύξεις τους, φανερώνοντας ένα μορφωτικό κεφάλαιο το οποίο συνήθως δεν παράγεται στο δημόσιο σχολείο στην Αμερική. Μία από τις κεντρικές φυσιογνωμίες, που αναδείχτηκαν μέσα από το σχολείο, ήταν η μαθήτρια λυκείου Emma Gonzalez η οποία, μετά από μια συγκλονιστική δημόσια ομιλία, ευχαρίστησε τον δάσκαλό της γιατί, όπως είπε, μέσα από τις συζητήσεις τους στην τάξη, μπόρεσε να αρθρώσει ένα λόγο συγκροτημένο, πολιτικοποιημένο, πειστικό και ουσιαστικό που ενέπνευσε χιλιάδες κόσμου.

Σε μια χώρα όπου τα σχολεία χρηματοδοτούνται με βάση το φόρο ιδιοκτησίας σε κάθε περιοχή, το Stoneman Douglas είναι κατά πολύ πλουσιότερο από τα ομόλογά του σε ολόκληρη τη χώρα: σύμφωνα με στοιχεία του 2016, στην πολιτεία της Φλόριδα το μέσο οικογενειακό ετήσιο εισόδημα είναι 54.210, ενώ η αξία ενός

σπιτιού ανέρχεται στα 197.700 δολάρια. Στο Πάρκλαντ το μέσο οικογενειακό ετήσιο εισόδημα είναι 131.340 δολάρια και η μέση αξία ενός σπιτιού στην περιοχή είναι 596.212. Λιγότερο από το 23% των μαθητών του σχολείου λάμβαναν δωρεάν ή μειωμένου κόστους γεύματα το 2015-2016, σε σύγκριση με το 64% περίπου στα γειτονικά δημόσια σχολεία του Broward County. Το ποσοστό αποφοίτησης του σχολείου είναι 94% ενώ λιγότερο από 21% του μαθητικού πληθυσμού μειονεκτούν από οικονομική άποψη. Με αυτά τα οικονομικά δεδομένα το σχολείο δαπανά περισσότερα χρήματα ανά μαθητή και ο πληθυσμός του αποτελείται κυρίως από παιδιά μεσαίας τάξης.

Τι το ιδιαίτερο έχει το αναλυτικό πρόγραμμα του Stoneman Douglas; Ορισμένοι από τους μαθητές του προετοιμάζονταν για ντιμπέιτ (δημόσιες συζητήσεις) με θέμα το ζήτημα του ελέγχου όπλων, γεγονός που εξηγεί, εν μέρει, την ικανότητά τους να μιλήσουν για αυτό από την πρώτη ημέρα. Οι μαθητές που ξεχώρισαν για το δημόσιο λόγο τους περιλαμβάνουν μαθητευόμενους δημοσιογράφους, οι οποίοι εργάστηκαν στη σχολική εφημερίδα. Άλλοι μαθητές που πρωτοστατούν στο κίνημα «#ποτέξανά» (#NeverAgain) περιλαμβάνουν παιδιά από τη θεατρική ομάδα του σχολείου η οποία προετοιμαζόταν να ανεβάσει το ροκ μιούζικαλ του 2006 *Spring Awakening*. Η εν λόγω παράσταση πραγματεύεται το θέμα της αδιαφορίας των ενηλίκων που αβυσσώνουν να καταστήσουν τον κόσμο ασφαλή ή κατανοητό για τους εφήβους, αλλά και τη δυσκολία την οποία δημιουργεί αυτή η αμέλεια στα παιδιά για να προχωρήσουν προς τα εμπρός ανοίγοντας το δικό τους μονοπάτι.

Σ' ένα κλίμα αποσάθρωσης των τεχνών, των γραμμάτων και των πολιτικών επιστημών, οι μαθητές του Stoneman Douglas είχαν το προνόμιο να απολαμβάνουν ένα είδος δημόσιας εκπαίδευσης το οποίο είναι υπό εξαφάνιση στην Αμερική, αφού η χρηματοδότηση για τις ανθρωπιστικές επιστήμες και τις τέχνες έχει συρρικνωθεί, αν όχι διακοπεί. Το σχολικό σύστημα στο οποίο ανήκει το Stoneman Douglas προσφέρει προγράμματα δημόσιας συζήτησης και ντιμπέιτ, διδάσκει αυτοσχεδιαστική

κό λόγο και δημόσια ρητορική, εκπαιδεύει τους μαθητές στα ΜΜΕ, εκδίδει σχολική εφημερίδα και έχει μια πολύ ενεργή θεατρική ομάδα. Αυτοί οι μαθητές δεν έχουν τυχαία το κατάλληλο πολιτισμικό και μορφωτικό κεφάλαιο. Έχουν την τύχη να είναι κοινωνοί μιας δημόσιας εκπαίδευσης που πλέον έχει απαξιωθεί.

Σε αντίθεση με την υπάρχουσα κυρίαρχη αφήγηση γύρω από την ασφάλεια και τη θωράκιση του σχολείου, την κατασκευή εξωτερικών εχθρών, την εισήγηση για οπλοφορία των εκπαιδευτικών και τα διαφανή σακίδια, θα πρέπει να ανοίξει η συζήτηση σχετικά με τη δημόσια εκπαίδευση που θέλουμε. Μια εκπαίδευση που καλλιεργεί και ενθαρρύνει την πολιτική δέσμευση, την υποκειμενική δράση, την κριτική σκέψη, την παρέμβαση και συμμετοχή στα κοινά. Ασφαλώς, αυτή η συζήτηση είναι μέρος του ευρύτερου ερωτήματος σχετικά με το είδος της κοινωνίας στην οποία επιθυμούμε να ζήσουμε.

Η διαδικασία στρατιωτικοποίησης της εκπαίδευσης, η ενστάλαξη της милитарιστικής ιδεολογίας στο αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά και το καθεστώς παρακολούθησης και πειθαρχίας που επικρατεί στα δημόσια σχολεία στην Αμερική, αποτελούν φυσική συνέχεια μιας βαθιά στρατιωτικοποιημένης κοινωνίας και συντελούν τόσο στην ενδυνάμωση του αμερικανικού στρατιωτικοβιομηχανικού κατεστημένου όσο και στην όξυνση των αντιφάσεων μιας βαθιά ταξικής κοινωνίας στην οποία οι φτωχοί και έγχρωμοι μαθητές που θα γλιτώσουν τη φυλακή, θα καταλήξουν μισθοφόροι στον αμερικανικό στρατό ή υπάλληλοι σε κάποια από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Συνεπώς, οι κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών, αλλά και τα μαθητικά κινήματα που φέρνουν στο προσκήνιο το διάλογο για τη δημόσια εκπαίδευση είναι ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης για το σχεδιασμό και τη στρατηγική των αγώνων που θα δοθούν στο μέλλον. **T**

b

- Allison, A. & Solnit, D.** (2007). *Army of None: Strategies to counter military recruitment, end war, and build a better world*. New York: Seven Stories Press.
- Eastwood, J.** (2018). Rethinking Militarism as Ideology: The Critique of Violence after security. *Security Dialogue*, Vol. 49(1-2) 44–56.
- Edelman, M. W.** (2012, December 15). Dear God! when will it stop? Common Dreams.org. Retrieved from www.commondreams.org/view/2012/12/15-0?print.
- Enloe, C.** (2004). *The Curious Feminist: Searching for Women in a New Age of Empire*.
- Enloe C.** (2001), *Globalization and Militarism: Feminists Make the link*, Lanham, Rowman and Littlefidd.
- Enloe C.** (2016). How can you tell if you are becoming militarized? Doing a feminist audit. Talk at the University of Westminster, 22 September 2016. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=yTuSCKVwGIA> (accessed 14 April 2018).
- Fuentes, A.** (2011). *Lockdown High: When the schoolhouse becomes the jailhouse*. London: Verso.
- Furumoto, R.** (2005). No Poor child left behind: How NCLB codifies and perpetuates urban school militarism. *Equity & Excellence in Education*, 38: 200–210, 2005
- Jaffee, L.J.** (2018). Rethinking School Safety in the Age of Empire: Militarization, Mental Health and State Violence. *Disability Studies Quarterly*. Vol 38, No 1. Retrieved from: <http://dsq-sds.org/article/view/5230/4878>.
- Leahey, C. R.** (2010). *Whitewashing war: Historical myths, corporate textbooks and possibilities for democratic education*. New York: Teachers College Press.
- Lewis, T.** (2003). The Surveillance Economy of Post-Columbine Schools. *Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 25(4), 335–355.
- Miller, T.** (2014). *Border patrol nation: Dispatches from the front lines of homeland security*. San Francisco, CA: City Lights Books.
- Nguyen, N.** (2017). From School Militarization to School Securitization: National Security Finds Its Place in Schools. *Critical Studies in Education*, 58(1), 52–68.
- Saltman, K. & Robin Truth Goodman** (2001) Rivers of Fire: Amoco's iMPACT on Education and Other Corporate Incursions, *Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 23:4, 393–420, DOI:10.1080/1071441010230405.
- Saltman, K. J.** (2003). The securitized student. *Workplace*, 5(2). Retrieved from <http://louisville.edu/journal/workplace/issue5p2/saltman.html>.
- Saltman, K. J. & Gabbard, David A.,** (eds.). (2010). *Education as Enforcement: The Militarization and Corporatization of Schools*, 2nd Edition, New York: Routledge.
- Saltman, K.J.** (2011), «Introduction» στο K.J. Saltman-D.A. Gabard (eds), *Education as enforcement: The militarization and corporatization of schools*, 1st edition, New York, Routledge.